

Miljønytt

1. Utgave - 2012 • Årgang 18

- Fra null verdi til full verdi
- Med EEA til Grønland
- Nord for sola
- Helt utrolig!
- Konkurransen - vinn en sykkel!

De som har levd en stund sier at det er mindre avfall på avveie langs strender og veigrøfter nå, enn for noen år siden.

Organisert avfallsinnsamling og gjenvinning kan kanskje ta æren for noe av det. For ved kildesortering kan deler fra en vaskemaskin ende opp som tannhjulet på en sykkel? En gammel sliter har fått ny verdi!

Avfall er ressurser

- når det går i loop

Norge har i flere år ligget langt fremme når det gjelder innsamling og gjenvinning av ulike avfallsfraksjoner. Mange folkerike land i Europa benytter fortsatt avfallsdeponi som hovedløsning for sitt avfall. I England legges for eksempel det meste av avfallet i store deponier (Landfills) – and that's it! Andre land har satset på store forbrenningsanlegg der både plast, papir og andre ressurser som kunne vært gjenvunnet, blir brent for å lage varme og elektrisk kraft. Men mye av plasten, papiret og pappen kunne blitt gjenvunnet og benyttet som råstoff til nye esker, aviser og plastposer.

Vår klode har i mange år fungert som en Sareptas krukke. Stadig flere "spåmenn" advarer mot dette og formaner til en holdningsendring, og noen har forstått litt.

I Europa legges det nå store planer for avfallsforebygging, ressurseffektivitet og grønn økonomi. EU mener at økonomisk vekst må kombineres med bedre utnyttelse av ressursene. Mens Norge hadde en samlet gjenvinningsgrad på 82% i 2010 (miljostatus.no), ligger Europa samlet på rundt 40% (EEA). LAS oppnådde 92% i 2010 og 98% i 2011. Så her i Lofoten har vi SAMMEN vært flinke!

I land som Hellas og Bulgaria legges fortsatt rundt 80% av avfallet på deponi. En økende grad av materialgjenvinning vil kunne gi både flere arbeidsplasser, bedre ressursutnyttelse og mindre forurensing. En bedre avfallshåndtering i hele Europa vil bety mindre avfall på avveie og dermed forebygge marin forurensning.

EU har beregnet at vi ved behandling av 10 000 tonn avfall som materialgjenvinnes, skaper 250 nye arbeidsplasser. Til sammenligning vil man ved forbrenning skape 20 – 40 arbeidsplasser, og ved deponering 10 arbeidsplasser. Så til alle dere nede ved Middelhavet som sliter med mange arbeidsledige – det er bare å sette i gang. Samtidig som vi her nord må fortsette å sortere, og rydde i og utenfor eget reir.

Lykke til med vårryddingen og strandryddeuka! Vi møtes i fjæra.

Einar Solvang, daglig leder

Det er vår i luften og snart STRANDRYDDEUKE!

• uke 21, 21. - 25. Mai. Husk registreringsskjema.

Utgiver av LAS Miljønytt:

Lofoten Avfallsselskap IKS, Lekneskroken 3, postboks 99, 8376 Leknes
tlf 76 05 40 30 post@las-lofoten.no
www.facebook.com/las.lofoten www.las-lofoten.no

Fra nullverdi til fullverdi!

Da vi var barn hørte vi eventyret om Espen Askeladd, som fant og fant - og så nytten i det meste. Ikke bare løste han praktiske problemstillinger, men han fikk jammen prinsessa og halve kongeriket med! Kanskje det var da vi fant ut at det ikke var så dumt å gjenbruke og gjenvinne avfallet likevel?

Avfallsbansjen er en ung bransje, og kanskje de fleste husker både epoker med svartsekk som ble hentet av den gang "søppelbilen" og at alt gikk på ei dyng. Mye har skjedd siden den gang; avfall har blitt råstoff og kildesorteres etter hva det er laget av. Kartong, plastposer, brusflasker og hermetikkbokser har dermed fått nytt liv i materialgjenvinningsprosessen, og resten går til lys og/eller varme. I 2009 fikk vi deponiforbud for organisk materiale - og i LAS har epleskrotter og potetskrell blitt til fantastisk ny jord i lang tid, som igjen gir næring til nye poteter og planter.

Målinger av miljøgifter i morsmelk viser at nivået nå går ned, etter at vi begynte å samle inn blant annet PCB-holdige produkter, som isolerglassvindu produsert fra 1965-1975. Vi kildesorterer avfall som aldri før, og det nytter.

Undersøkelser gjort av bransjeorganisasjonen Avfall Norge viser at folk flest er flinke til å kildesortere, men at mange lurer veldig på hva som egentlig skjer med avfallet. Avfall Norge har nå i april en kampanje som har fokus på hva avfallet blir brukt til. Ved hjelp av hermetikkbokser, husholdningsplast, vaskemaskin og PC-skjerm kan man for eksempel produsere en sykkel! På den måten får gammelt "skrot" ny verdi.

Har du gode eksempler på gjenvinning? Se vår konkurranse på siste side.

Visste du at....

- ▶ I ett tonn gullmalm finnes det ca 5. gram gull, mens det i et tonn med kretskort finnes opptil 250 gram gull!
- ▶ Av en vaskemaskin blir 91,5% gjenvunnet!
- ▶ Metallemballasjen vi gjenvinner hver år, tilsvarer vekten av et middels stort hurtigruteskip!
- ▶ Av 670 resirkulerte aluminiumsbokser kan vi lage en sykkel!
- ▶ Visste du at 8 panteflasker av plast (PET) = en fotball-drakt? Både Brasil og Portugal har spilt i fotball-VM med drakter laget av resirkulerte plastflasker (the Guardian)!
- ▶ Glass fra gamle TV-apparater inneholder bly, derfor brukes de i veggene til røntgenrom på sykehus (El-retur).
- ▶ Visste du at druebegre og smoothieflasker kan bli til sykkelstermer?

Før: Hermetikkbokser Nå: Sykkelramme

**Fra null verdi
til full verdi!**

Alt du kildesorterer blir til noe nytt. Da spares råstoff, energi og miljø. Takk for at du er med!

sortere.no

Kildesortering på nett

På Grønland!

Lofoten Avfallsselskap ble invitert av EEA til workshop på Grønland, Ilulissat 21. mars, for å holde foredrag om hvordan vi kommuniserer om avfallsinformasjon her hjemme, med tanke om å dra veksler til Grønland.

Grønland har ca 56.000 innbyggere fordelt på den isfrie delen av landet. Grønlandsisen dekker 85% av de 2,5 mio. km² store arealet. De har en betydelig mindre avfallsmengde enn gjennomsnittet pr. person i Norge, men likevel har de lignende problematikk som blant annet Lofoten, med eksempelvis lange transportavstander for innsamling og videresendelse.

Møtet ble lagt til Ilulissat som ligger på ca. samme breddegrad som Lofoten, og hvor de lever av reiseliv og fiske. Det er ca. 4500 innbyggere i byen, og veldig mange trekkhunder!

Når det gjelder avfallshåndtering blir elektronikk/EE-avfall i stor grad sortert ut slik som i Norge, det samme gjelder noe farlig avfall. Resten av husholdningsavfallet blir brent i byens forbrenningsanlegg som gir varme til en del husstander. Forbrenningsanlegget er lite, og har kun elektrofilter. Noe som kan bety utslipp av f.eks PCB, svovel-dioxid og dioksiner (kilde: I.Fjallstein) ved feilsortering.

Som gjesteforeleser var også Ingvald Fjallstein fra Færøyene og Leif Lundin fra Sverige, og det er både nyttig og inspirerende å møte andre engasjerte mennesker i bransjen for å høre om deres erfaringer og tanker, ikke minst bli kjent med hva EEA står for.

Så får man håpe at man selv kunne inspirere til økt grad av kildesortering med fokus på materialgjenvinning og kompostering.

EEA

European Environmental Agency eller Det Europeiske Miljøagentur er en EU institusjon med base i København, Danmark.

EEA analyserer miljøtilstanden i Europa og forsyner beslutningstakere med data, informasjon og kunnskap.

Det er 32 medlemsland, der EU står for 27, i tillegg kommer Tyrkia, Island, Norge, Liechtenstein og Sveits. EEA samarbeider også med blant annet Balkan, samt Russland og Grønland.

Byrået jobber innenfor fire viktige temaområder:

- Bekjempelse av klimaendringene
- Håndtering av tapet av biologisk mangfold og forståelse av endringer i naturen
- Vern av menneskers helse og livskvalitet
- Forvaltning av naturressurser og avfall

kilde:EEA

Bilde t.v:
Gjesteforelesere er ute i -18 for å prøve hundeslede.

Bilde t.h: Utsikt over Ilulissat.

Nord for sola...

en dokumentarfilm av
Inge Wegge og
Jørn Ranum

I minusgrader, maleriske omgivelser og omgitt av naturkrefter overvintret Inge og Jørn på en "hemmelig" strand her i Lofoten. Oppholdet har blitt til film, og med flott natur og bra arbeid bak kamera er filmen absolutt å anbefale.

Gutta bidro også til Strandryddeuka i fjor, og LAS var ute

med helikopter for å hente inn avfallet. LAS valgte også å gå inn som sponsor av filmen, for å bidra til at den ble en realitet. I filmen ser man også hvor mye rart som kommer i land, og guttene har gjort en kjempejobb med å rydde stranden ren. Legg merke til stranden i starten av filmen, og hvor fin den ble tilslutt.

Bilde over og ned til høyre: Wegge/Ranum

Har du tyggis??

Elever ved Vikten skole har satt tyggegummi på dagsorden! Svært mange uttygde klyser havner på asfalt eller ut i naturen. Det er jo ganske kjipt å se på, men blir de egentlig noen gang borte?

Elevene med Reidhild Henriksen i spissen har gjort forsøk på en kvadratmeter i skolegården, og tar også tatt kontakt en importør av et kjent tyggismerke, der det har forespurt seg litt. Det viser seg at tyggegummi er laget av syntetisk gummi, og så langt vi forstår da så brytes det ned på samme

måte som plast, det vil si i stadig mindre biter, og blir da ikke "borte" i naturen.

Konklusjonen er da at tyggisen hører hjemme i restavfallsbøtta når den er ferdig tygd.

Elevene har også fått laget noen klistremerker med påskriften "NEI TIL TYGGIS I GATA".

Vi i LAS sier "flott engasjement fra elever og lærer".

Strandryddeuka

Vi gjentar suksessen fra i fjor, og inviterer til nok en Lofotdugnad for å rydde mer marint avfall.

Takket være Deres engasjement og ønske om å rydde. Ja vi har hatt noen henvendelser siden stormen Berit var på visit! Og har på bakgrunn av det valgt å tilby gratis mottak av marint avfall, mot registrering. Det blir i hovedsak samme opplegg som i fjor, og er du fersk rydder gjør du som følgende:

- Registrer deg hos LAS på monica@las-lofoten.no eller pr. tlf.
- Da får du også registreringsskjema til å notere ned hva du finner.
- Blanke sekker deles ut på rådhuset, eller hos LAS administrasjon.
- Avfallet leveres på miljøstasjonen sammen med skjema. Når skjema er fylt ut, leveres avfallet gratis.

Årets strandryddeuke er lagt til uke 21. 21.-25. Mai, men det vil nok forekomme ryddeaksjoner rett i forkant og etterpå.

Vi oppfordrer til å annonsere din ryddeaksjon på vår facebookside, da kan du kanskje få assistanse fra folk som bor andre steder i Lofoten enn i ditt nabolag. Det kan være mange som har lyst til å bidra til et renere Lofoten, men ikke bor ved fjæra eller tilhører din organisasjon.

Har du en bedrift, har vi god plass til flere sponsorer. Ta kontakt med oss om du ønsker å bidra.

Og ta gjerne bilder og send oss, slik at vi får lagt på facebook, både før og etter. Da er det lettere å dokumentere hvor avfallet kommer inn.

Mer informasjon finner du på www.las-lofoten.no

Følg også med på vår facebookside www.facebook.com/las.lofoten

Sponsor:
Strandryddeuka 2012

**Aqua Lofoten Coast
Adventure**

Partnere:

Vågan kommune
Vestvågøy kommune
Flakstad kommune
Moskenes kommune

Før: PC-skjerm

Nå: Sykkellykt

**Franullverdi
til full verdi!**

Alt du kildesorterer blir til noe nytt. Da spares råstoff, energi og miljø. Takk for at du er med!

sortere.no

Kildesortering på nett

Helt utrolig!?!

... helt sant eller rom for kommersiell tvil?

At tro og adferd hører sammen er vel noe de fleste aksepterer som sannhet, men hva er det som får noen til å tro og andre ikke? Har vi alle selektivt sanser som ser og hører bare det vi vil se? Er forvirringen stor i et kaos av informasjonstrømmer som kommer med vår sosiale elektroniske tilgjengelighet? Eller er det slik at man først må lete, for å finne? Og kanskje er det bare en gradering mellom tvil og tro? En prosess, man er på vei et sted... Ja, man må nesten lure, når enkelte fortsatt tror alt går på ei dyng og ikke kildesorterer.

Klimadebatten gjør det ikke enkelt, hverken å tvile eller å tro, i en jungel av informasjon og dokumentasjon på om endringene er menneskeskapt eller ikke. Og kanskje enda viktigere, er det farlig? I boken "Merchants of Doubt" (Oreskes/Conway, 2010) hevder forfatterene at en håndfull forskere tilslørte sannheten for at publikum fortsatt skulle tvile. For så lenge det er tvil, så fortsetter man gjerne å gjøre som man alltid har gjort. Og når det også ikke overraskende er penger med i bildet, er det altså noen som har interesse av at det fortsatt er tvil.

Hmmm, har du tenkt over det? Spørsmålet er hvilken informasjon som får innpass hos deg, og hvorfor? Hvem velger du å høre på og hvem "tjener" på at du fortsetter din adferd? Jeg har en tanke om at du som person, om du har kunnskap så har du et valg - valg til å gjøre det riktige... eller å la være....

I tematikken marint avfall har jeg selv gått fra å være en tviler til en troer. Jeg fant det vanskelig å tro at enkelte hav var så fulle av marint avfall som filmer på youtube skulle tilsi - fristende prospektbilder viser en helt annen og ren side med blått hav og hvite strender. Og hvorfor var det så lite om dette i media? Og hva med Lofoten, og Norge - her var det vel rent, eller? Jeg begynte å lete, og FANT over 13 tonn marint avfall innsamlet i Lofoten! - samtidig fant jeg mange engasjerte mennesker som også ville bidra til å rydde!

I leteprosessen fant jeg også "beviser" i form av informasjon om hvilke konsekvenser spesielt plast har, når det kommer på avveie - det er så alvorlig og viktig at ingen kan komme å påstå at det går fint å forsøple i naturen.

Noe kunnskap har vi alle felles, og enkelte prinsipper rokkes ei (ingen rom for tvil). For vi vet at naturen bruker opp igjen sine "bygggesteiner" - fra jord er du kommet, til jord skal du bli - og det er viktig at denne syklusen er renest mulig.

Vi vet at vi er en del av naturen da vi nyter godt av dens frukter, vi spiser kjøtt, fisk, grønnsaker og drikker melk og vann. I tillegg vet vi at miljøgifter og forsøpling spres som følge av menneskelig aktivitet. Og vi skjønner at mye av det vi lager ikke kan brytes ned som naturens egne bygggesteiner. Men vi kan bruke om igjen vårt avfall ved materialgjenvinning, så sparer vi jomfruelig materiale og energi.

Det er med andre ord lov å tenke selv og bruke hodet! Men det er tydeligvis til tider likevel lett å glemme... eller kanskje lider vi av menneskefrykt?

Ja du smiler litt nå, men hvor mange av oss tenker ikke over hvilke reaksjoner sambygninger ville få, hvis man plutselig gikk ut av komfortsonen og ikke fulgte strømmen? (med friske minner fra høstmørket, og spesielt ungdommen: bruk refleks når du ferdes langs veien, det er **ikke** tøft å la være!)

Våren er her og søppel kommer til syne, det ryddes i garasje og boder - dessverre brenner også noen bål. Under Djupfjordbrua i Moskenes har noen dumpet avfall. Dette er ikke lov, det er forsøpling som ikke blir borte. Noe kan man plukke opp, men miljøgifter kan lekke ut og ramme blindt. Ta forhåndsregler, og ikke tål så indelig vel brenning av søppel i ditt nabolag!

Jeg er en troer! Jeg tror det nytter. Jeg har håp, for jeg tror at den jobben mange Lofotinger gjør for å ta vare på miljøet, utgjør en forskjell. Det er kanskje en dråpe i det store verdenshavet, men som Odd Børrezen sier det; "Uten dråper i havet, hadde vi ikke hatt noe hav!"

Og vi har kjærlighet; kjærlighet til Lofoten, naturen og folket her. Og med kjærligheten kommer vilje, tro og engasjement. For kjærligheten utholder alt - og den kan **heldigvis** ikke kjøpes!

Bli med i vår fotokonkurranse:

Fra null verdi til full verdi

Vi har skrevet bildeteksten, du tar bildet!

I samarbeid med Lofotposten arrangerer vi fotokonkurranse, der 2 vinnere vil bli premiert med hver sin Hybridsykkel XEED ECO 3, veil. kr 5399,-. Konkurransen går f.o.m uke 17. t.o.m uke 19.

Bildene publiseres på www.lofotposten.no

Ta på deg Askeladdens briller, ta med kamera og knips ditt gjenvinningsbilde. I en nasjonal kampanje setter vi nå fokus på "søppel" som i utgangspunktet ikke har verdi, men som ved kildesortering og materialgjenvinning blir tilført ny verdi gjennom å bli til nye produkter. En sykkel kan for eksempel lages av gamle hermetikkbokser, husholdningsplast og PC-skjermer!

I konkurransen ønsker vi ditt syn på saken, og søker herved beste bilde av det mest kreative eksempelet på materialgjenvinning, i "kategoriene":

- 1) Løsningsorientert.
- 2) Humoristisk

Bildene sendes digitalt til konkurranse@lofotposten.no

SVANEMERKET TRYKSAG FRA FORRETNINGSTRYKK AS 241 741

Lofotposten

Vinn sykkel!

Konkurranseregler:

- Max. 3 bilder pr. pers. i jpg-format til konkurranse@lofotposten.no
- Bildet må ha teknisk bra kvalitet (trykkoppløselig)
- Skriv gjerne noen ord om hvorfor du har valgt akkurat det motivet.
- Lofotposten og LAS forbeholder seg retten til å bruke innsendte bilder på trykk, mot kreditering av fotograf.

Fullstendig oversikt over konkurranse-regler, se www.lofotposten.no eller www.las-lofoten.no

Premien er sponset av:

sport 1
Lofotsenteret

Foto sykkel: Sport1

Foto folk: Apeland